Samen versnellen we de energietransitie

De Zwolse energietransitie is in volle gang. De duurzame bewonersinitiatieven nemen daarbij een onmisbare rol in.[1] We wakkeren betrokkenheid bij inwoners aan, delen informatie, zorgen dat inwoners op een laagdrempelige manier mee kunnen doen aan energiebesparing, opwek, warmtenetten en de overstap naar aardgasvrij. Bewonersinitiatieven en de gemeente hebben elkaar nodig en kunnen elkaar versterken, maar dat gaat niet vanzelf. Wij zien vijf randvoorwaarden waaronder bewonersinitiatieven hun rol in de energietransitie optimaal kunnen innemen. Samen de energietransitie versnellen kán, als je bewoners in staat stelt te realiseren waar zijzelf toe gedreven zijn.

Vijf randvoorwaarden voor versnelling van de energietransitie

De duurzame bewonersinitiatieven, verenigd in Platform Duurzaam Zwolle, kunnen de energietransitie helpen versnellen door complementair aan de gemeente projecten uit te voeren, bewoners mee te nemen in de transitie en beleidstrajecten te voeden van praktijkkennis van onderop. Dit kunnen we doen onder de volgende randvoorwaarden:

Ruimte voor initiatief
Opgroeiruimte
Zeggenschap in de warmtetransitie
Alle Zwolse inwoners worden gehoord
Continuïteit en tijdige financiering

Ruimte voor eigen initiatief

Wat vragen we?

Voor bewonersinitiatieven zijn er veel kansen voor financiering en ontwikkeling van goede projecten en initiatieven. Denk aan projecten op collectieve inkoop, slim gebruik van energie-opwek en energiemanagement (local4local) en kleinschalige warmtenetten. Het ontwikkelen van projecten vraagt beleidsruimte, ambtelijke ondersteuning en budget. Specifiek voor kleinschalige collectieven die netcongestie voorkomen, vragen we €100.000 extra, met ambtelijke steun om een leerprogramma op te zetten voor vijf bewonersinitiatieven.

[1] Landelijk onderzoek laat zien dat actieve bewonersinitiatieven die werken vanuit een fijnmazig netwerk een succesfactor zijn in de energietransitie (PAW, 2019). De samenwerking met bewonersinitiatieven maakt de warmtetransitie goedkoper en vergroot bewonersbereik en deelname (Participatiecoalitie, 2019).

Waarom?
Kleinschalige (warmte)projecten helpen netcongestie te voorkomen, doordat er minder stroom nodig is voor de verwarming van huizen. Kleinschalige (warmte)projecten opzetten samen met bewoners past daarmee binnen de gemeentelijke strategie van het warmteprogramma.

- Initiatief van bewoners zelf stimuleren geeft draagvlak voor warmteplannen. De collectieve warmteprojecten van Hogenkamp verduurzaamt (Dieze) en Sallandsweide (Warm Assendorp) illustreren dit.
- Kleine collectieve oplossingen ontwikkelen vraagt lokale kennis van het gebied. Bewonersinitiatieven weten waar lokale warmtebronnen zich bevinden en of daar enthousiaste bewoners nabij wonen. Zij kunnen deze met elkaar in verbinding brengen.

Opgroeiruimte

Wat vragen we?
We vragen blijvende aandacht voor opgroeiruimte. We willen het lerend netwerk samen met de gemeente Zwolle voortzetten. Dit is een plek waar ambtenaren en bewonersinitiatieven elkaar ontmoeten en casuïstiek en leervragen behandelen. In 2026 willen we tot een samenwerkingsovereenkomst(2026-2030) komen om de samenwerking te bestendigen en verder vorm te geven.

Waarom?
Belangrijk is dat de energietransitie van iedereen is, we doen het samen. Dit is ook bevestigd in het Ambitiepakket Zwolle 2025-2030: “Het creëren van draagvlak onder bedrijven en inwoners is essentieel voor het versnellen van investeringen in verduurzaming. Het gaat hierbij niet alleen om financiële investeringen, maar ook om het wegnemen van onzekerheid en het gezamenlijk vinden van oplossingen. Dit vereist gelijkwaardige gesprekken tussen betrokken partijen, waarbij de verschillende rollen en belangen helder zijn en gerespecteerd worden.”

Zeggenschap in de warmtetransitie

Wat vragen we?
We willen in een samenwerkingsovereenkomst afspraken maken over de zeggenschap van bewoners en bewonersinitiatieven in de warmtetransitie. Daarin leggen we onder andere vast dat we een stem hebben in belangrijke besluiten en beleidsontwikkelingen in de energietransitie. Dit vragen we voor de verschillende fasen van beleidsvorming: aan de voorkant (verkenning), tijdens de ontwikkeling (ontwerp) en bij voorbereiding van besluitvorming (tegenlezen).

Ook vragen wij om de zeggenschap bij belangrijke beslissingen in collectieve warmtenetten goed in te regelen, door ons een stem te geven in het warmtebedrijf. Dat kan zijn door ons en/of de op het warmtenet aangesloten bewoners en

eindgebruikers aandelen te gunnen in het publieke warmtebedrijf (eigendom). Het uitgeven van prioriteitsaandelen (zeggenschap zonder eigendom) is een andere optie. We willen met de gemeente verkennen hoe de stem van bewoners onderdeel wordt van het warmtebedrijf.

Waarom?
We zijn een serieuze gespreks- en samenwerkingspartner. Als zeggenschap goed geregeld is, kunnen wij doen waar we goed in zijn: bewoners betrekken bij de warmtetransitie en ervoor zorgen dat zij geïnformeerd zijn en hun stem kunnen uitbrengen bij besluiten over eigen voorzieningen.

Alle inwoners van Zwolle worden gehoord

Wat vragen we?
We vragen om bestendiging van de bewonersinitiatieven als belangrijke samenwerkingspartners van de gemeente Zwolle, door beleidsparticipatie op het gebied van de energietransitie op te nemen in de samenwerkingsovereenkomst 2026-2030. Daarbij is belangrijk dat de samenwerking met initiatieven, niet de verantwoordelijkheid wegneemt om de inwoners in Zwolle breed te informeren en betrekken bij beleidsontwikkelingen. Door hierin samen te werken kunnen we elkaar versterken vanaf het begin van een beleidsontwikkeling.

Waarom?
Wij werken voortdurend aan het uitbreiden van ons fijnmazige netwerk met bewoners, maar ook wij bereiken niet iedereen. Het is belangrijk dat iedere bewoner haar stem kan laten horen en ook wordt gehoord. In het benaderen van bewoners zijn we aanvullend op de gemeente, onder andere door inzet van andere communicatiekanalen en -stijlen en doordat ons netwerk van bewoners elkáár informeert. Wij bereiken daarbij niet alleen de koplopers die al bezig zijn met verduurzaming. Wij bereiken ook de middengroep met onze gerichte communicatie en acties, door onder andere huis-aan-huis te gaan, door te werken met (straat)ambassadeurs, energiecoaches en doordat we zelf in de buurt en straat wonen en leven. Bewonersinitiatieven meenemen in beleidsparticipatie, zorgt voor inbreng ‘van onderop’. Het geeft ons een sterkere positie en daar profiteren de gemeente, de initiatieven zelf, de bewoners en de stad als geheel van.

Continuïteit en tijdige financiering

Wat vragen we?
Wij vragen een totaalbedrag van **€720.000 per jaar** om de energietransitie van onderop te versnellen. Het gaat grotendeels om een voortzetting en versterking van bestaande ondersteuning, met een uitbreiding van middelen en **jaarlijkse indexatie**. Bij beschikbaarheid zetten wij de middelen als volgt in:

- **€267.660 per jaar** voor **een meerjarige basisfinanciering (2026-2030)**. In het coalitieakkoord 2022 is €150.000 euro opgenomen voor de subsidie-regeling maatschappelijke initiatieven. Deze willen wij uitbreiden naar een subsidieplafond van **€2 per inwoner** (in 2026: €267.660), zodat wijk- en buurtinitiatieven nóg meer kunnen realiseren met structurele zekerheid.
- **€100.000 per jaar** voor **een meerjarige basisfinanciering van Platform Duurzaam Zwolle**, de vereniging van bewonersinitiatieven. Dit is aanvullend op de afdracht afkomstig van lokale opwekinstallaties. Daarmee stimuleren we nieuwe initiatieven, ondersteunen we bestaande, werken we samen met de gemeente en werven we externe middelen voor lokale waardecreatie.
- **€50.000 per jaar** voor **een meerjarige basisfinanciering van Blauwvinger Energie**, een stedelijk bewonersinitiatief dat grootschalige opwek, lokaal eigenaarschap en verduurzaming van de gebouwde omgeving verbindt.
- **€300.000 per jaar** voor het **structureel inrichten van de regeling aardgasvrije buurten**. Uit de subsidieregeling zijn twee projecten met incidentele geld ondersteund, en is nu €100.000 structureel beschikbaar. Een meerjarige regeling biedt zekerheid en handelingsperspectief. De gelden kunnen ook ingezet worden om kleinschalige collectieven te ondersteunen, zoals beschreven in *Ruimte voor eigen initiatief*.

Waarom?
De energietransitie is een opgave voor de lange adem, waarbij bewoners aankloppen bij hun wijkinitiatief wanneer voor hen het natuurlijke moment aanbreekt. Continuïteit in financiering is nodig om een vast aanspreekpunt voor bewoners te verzekeren, wanneer zij aan de slag willen met verduurzaming. Bij eenjarige regelingen is er vaak een tussenperiode, waarin de oude regeling is verlopen en de nieuwe regeling nog niet van kracht is. Meerjarige financiering is nodig om continuïteit in projecten en communicatie te verzorgen. Met 2 euro per inwoner per jaar hebben we de middelen om bewoners te bereiken met onze nieuwsberichten, flyers, krantenartikelen en activiteiten.

Bewoners: de drijvende kracht van de energietransitie

Platform Duurzaam Zwolle is een vereniging van duurzame bewonersinitiatieven. Samen vormen we een gemeenschap van duurzame denkers en doeners waarin bewonerskracht centraal staat. Op allerlei manieren werken we samen aan het verduurzamen van de leefomgeving:

- Blauwvinger Energie organiseert lokaal eigendom en zeggenschap over opgewekte energie. Onder andere met zonnepanelen (en vanaf 2025 ook energieopslag) in de Bomhofsplas. Recent is de eerste stap gezet naar een windmolenpark in Haerst. Zo werken we toe naar een model waarin elke Zwollenaar lokale groene stroom tegen kostprijs kan ontvangen.
- Wijkinitiatieven werken aan bewonerskracht op lokaal niveau. Blauwvinger Energie ondersteunt de wijkinitiatieven veelal met kennis, administratie, ICT-

voorzieningen. Wijkinitiatieven werken onder andere aan het organiseren en stimuleren van vergroening, waterbesparing, zwerfafvalroutes, en het organiseren van activiteiten op energiebesparing en duurzame warmte. We redeneren vanuit de beleving van bewoners, niet vanuit (sectorale) beleidsdoelen, en daarin ligt onze kracht. Niet elke bewoner houdt zich al bezig met de energietransitie, maar iedere bewoner heeft een idee, zorg of ergernis over de eigen woning, straat of buurt waar zij woont. Vanuit die betrokkenheid bouwen we aan de leefomgeving van de toekomst. Dit heeft al geleid tot de oprichting van de eerste lokale warmtegemeenschap in onze stad: Warm Assendorp.

Onze impact als gemeenschap is niet gering. 200 vrijwilligers vormen de kern van de 11 bij ons aangesloten bewonersinitiatieven, met nóg meer vrijwilligers die actief bijdragen in wijk en buurt. Onze 60 energiecoaches bieden al meer dan vier jaar hulp bij het verduurzamen van woningen[2]. Onze communicatie bereikt ruim 75.000 Zwollenaren. In 2024 realiseerden we 163 isolatiemaatregelen, 397 regentonnen en 100 egelhuisjes. Sinds 2022 zijn we gewaardeerd partner bij het bestrijden van energiearmoede via het programma Warm Thuis[3]. De gemeente Zwolle biedt al jaren consistent ruimte aan bewonersinitiatieven om haar plek in te nemen in de energietransitie en daar plukken we de vruchten van[4]. Er wordt opgroeirecht geboden: de tijd en ruimte voor bewonersinitiatieven om te groeien tot professionele organisaties, die ook een plek kunnen innemen in een warmtenet[5].

Het Platform Duurzaam Zwolle en zijn leden wil een volwaardige rol innemen in de energietransitie. Dat betekent dat we eigenaarschap bij bewoners actief ondersteunen en hen stimuleren met het verduurzamen van hun leefomgeving. Onze leden helpen hun medebewoners om de straat-, buurt- en wijkinitiatieven te vormen die nodig zijn voor de leefomgeving en samenleving van de toekomst.

Meer informatie over het platform vind je op www.platformduurzaamzwolle.nl. Bij vragen of opmerkingen is Irene Eisink aanspreekpunt. Bereikbaar via info@platformduurzaamzwolle.nl.

[2] Jaarverslag 2024, Platform Duurzaam Zwolle

[3] Evaluatie Warm Thuis, gemeenteraad Zwolle 14-04-2025

[4] Transitievisie Warmte, Gemeente Zwolle, 2023

[5] Coalitieakkoord, Gemeente Zwolle, 25-05-22

Bronnen

Landelijk

- Onderzoek toont aan dat proeftuinen binnen het Programma Aardgasvrije Wijken met actieve bewonersinitiatieven hogere bewonerstevredenheid kennen. PAW monitor: https://open.overheid.nl/documenten/44e81978-8e2c-41ac-916f-9f748eb7ee61/file.
- Eindadvies Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving https://www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl/actuele+projecten/actuele+projecten+overzicht/aardgasvrije+wijken/documenten+aardgasvrije+wijken/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2173069
- Onderzoek Platform 31: https://www.platform31.nl/artikelen/omarm-en-versterk-bewonersinitiatieven/ Initiatieven spelen ook een cruciale rol bij het aanpakken van energiearmoede en het organiseren van collectieve inkoop en verduurzaming. Door gebruik te maken van deze bestaande sociale netwerken, de data en de expertise kunnen gemeenten samen met de initiatieven vervolgstappen zetten richting een aardgasvrije wijk.
- Onderzoek TNO naar energiehulp; lokale inbedding zorgt voor effectieve aanpak: https://www.tno.nl/nl/newsroom/2024/06/tno-onderzoek-energiehulpen/
- Deense lessen tonen aan dat een succesvolle aanpak voor warmtenetten ruimte voor lokale deelname in een warmtebedrijf biedt: https://www.raponline.org/knowledge-center/making-europes-homes-hygge-danish-lessons-district-heating/
- https://energiesamen.nu/pagina/157/10-meest-gestelde-vragen-over-energiecooperaties Een energiecoöperatie is een coöperatie die zich richt op het bevorderen van een voor iedereen toegankelijke, democratisch gecontroleerde en duurzame energievoorziening. Een coöperatie heeft geen winstoogmerk.
- https://www.wkr.nl/documenten/rapporten/2023/12/15/adviesrapport-met-iedereen-de-transities-in Adviesrapport 'Met iedereen de transities in' | Rapport | Wetenschappelijke Klimaatraad.

Gemeente Zwolle

- Coalitieakkoord 2022-2026. https://zwolle.groenlinks.nl/sites/groenlinks/files/2023-06/Coalitieakkoord%202022-2026.pdf
- Evaluatie en toekomst Warm Thuis https://zwolle.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/bc539d73-4d77-4182-8212-235fadf79d98?documentId=2f1da121-c638-42c6-a83f-a8762eef2104&agendaItemId=8a101bd1-57ea-44b8-a129-513d868f1b4b
- Ambitiepakket Zwolle 2025-2030 https://zwolle.bestuurlijkeinformatie.nl/Document/View/d05548ba-5c5e-4dfc-8461-6344cba56ec5
- Transitievisie Warmte 2020 - vertrekpunt II: ruimte voor initiatief door de samenleving. https://zwolle.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Index/73adae06-b153-4f3c-a3a1-98a150920082#b90023c1-c1c3-48b0-abfa-ca41db8e7ab1
- PDZ - Jaarverslag 2024 – aantal leden, vrijwilligers, energiecoach bezoeken en genomen maatregelen https://platformduurzaamzwolle.nl/message/98555/jaarverslag-2024-online